

Standpunt

Nulstand Grofwild in Nederland

Datum : 19 mei 2015

Aanleiding

Vanuit België en Duitsland trekken edelherten en wilde zwijnen steeds vaker Nederland binnen. Deze uitbreiding van de leefgebieden vindt overal in Europa plaats en is een natuurlijk proces. Voor damherten geldt dat hun aanwezigheid wordt bepaald door ontsnappingen vanuit collecties of door uitzettingen in natuurterreinen.

De decentralisatie van het natuurbeleid van het Rijk naar de provincies heeft ertoe geleid dat een aantal provincies (wo Drenthe, Gelderland, Limburg, Brabant) de mogelijkheden onderzoekt om de verspreiding van grofwild buiten de vaste leefgebieden toe te laten door uitbreiding van leefgebieden of door te gedogen. In een aantal gebieden wordt grofwild in nulstandgebieden al jaren gedoogd of zijn ze, bij herten, tot leefgebied verklaard.

Vanwege deze ontwikkelingen en vanwege de aanwezige kennis over grofwild is door de Jagersvereniging een standpunt ingenomen hoe om te gaan met het nulstandbeleid voor grofwild. Dit standpunt vervangt de bestuursnotitie uit 2012 waarin het huidige verenigingstandpunt alleen over wilde zwijnen is verwoord. In deze notitie wordt een afzonderlijk standpunt geformuleerd voor nulstand wild zwijn en nulstand herten.

Algemene standpunten nulstand grofwild

- Vanuit de spontane uitbreiding van grofwild vanuit buurlanden en de beleving, biodiversiteit en jacht wordt uitbreiding van grofwild buiten de huidige leefgebieden als positief ervaren
- De Jagersvereniging is geen voorstander van actieve bevordering van grofwild in de nulstandgebieden. Initiatieven hiervoor zullen worden getoetst op uitvoerbaarheid. Jagers vinden het noodzakelijk dat zij in deze discussies betrokken worden omdat zij intensief betrokken zijn bij beheer van grofwildpopulaties in Nederland en professionele kennis bezitten over beheer en uitvoerbaarheid;
- Uitbreiding van grofwild buiten de leefgebieden is alleen acceptabel wanneer dit regionaal op breed maatschappelijk draagvlak kan rekenen en schade aan belangen vooraf is geborgd. De lasten hiervan mogen niet eenzijdig bij de boer of particulier worden neergelegd. Er dient een goede schaderegeling te zijn, die niet te bureaucratisch is, niet te veel administratieve rompslomp kent of onrealistische (kostbare) voorzorgsmaatregelen eist van de landbouwer dan wel van de voor hem optredende jager;
- Uitbreiding van grofwild buiten de leefgebieden dient op natuurlijke wijze plaats te vinden vanuit bestaande populaties met perspectief op het ontstaan van niet versnipperde populaties. Uitzetten van grofwild is ongewenst, tenzij daar met alle betrokken partijen overeenstemming over is bereikt;
- Het afwijken van het nulstandbeleid moet onderbouwd en met verstand gebeuren op basis van kennis en kunde en niet op basis van emotie en louter recreatieve doelen. Het vraagt maatwerk in beheer en mag niet leiden tot onaanvaardbare economische of maatschappelijke risico's. Jagers kunnen deze deskundigheid leveren;
- Actief beheer van populaties grofwild in en buiten de leefgebieden is altijd noodzakelijk om de verschillende doelstellingen in de groene ruimte met elkaar in balans te brengen en te houden. Beheer van populaties dient plaats te vinden op een wijze zodanig dat er selectie en beoordeling van grofwild kan plaatsvinden. Inzet van vangkooien is alleen toepasbaar bij calamiteiten en anticonceptie wordt als onwenselijk gezien.

Verantwoord beheren en benutten

- Alle grondeigenaren en jachthouders verplichten zich actief deel te nemen aan het beheer van populaties grofwild en het tellen en monitoren ervan, of laten zich primair vertegenwoordigen door WBE's;
- Het (gedeeltelijk) verlaten van het nulstandbeleid of gedogen moet niet leiden tot een landschap vol met hekken, rasters, roosters et cetera omdat dit leidt tot versnippering van natuur en (leef)gebieden en verschraling van biodiversiteit, landschap en beleving daarvan;
- Voor een effectief beheer moet een breed scala aan effectieve methoden en middelen ingezet kunnen worden. De overheid dient daarvoor de jager de mogelijkheid te bieden maar ook ruime perioden van het jaar waardoor op een efficiënte en veilige manier gewerkt kan worden.

Nulstandbeleid wild zwijn

- Intensieve landbouw en wilde zwijnen gaan niet samen en daarvoor blijven nulstandsgebieden noodzakelijk met zo laag mogelijke aantallen wilde zwijnen:
 - Geen wilde zwijnen bij intensieve varkenshouderij (te groot economische risico bij uitbraak besmettelijke dierziekte);
 - Geen wilde zwijnen in gebieden met intensieve, gevoelige landbouwgewassen i.v.m. schade en daarmee gepaard gaande financiële consequenties;
- Om schade en overlast binnen de perken te houden, is het noodzakelijk dat de wilde zwijnen populatie lage dichtheden heeft. Er is een dichtheidsafhankelijke relatie tussen aanrijdingen op de weg, schade en overlast in agrarisch gebied en schade en overlast in de urbane delen van het leefgebied en aan de natuur. Alleen maatwerk kan bepalen hoeveel dieren in een gebied kunnen voorkomen. Hieraan dienen alle betrokken partijen (FBE's, WBE's, grondeigenaren, -gebruikers, (natuur)beheerders, overheden en jagers) hun volledige medewerking te verlenen;
- Van alle geschoten wilde zwijnen buiten de leefgebieden moeten 100% bloedmonsters worden genomen op het voorkomen van besmettelijk dierziekten. Binnen de leefgebieden geldt dit voor een representatieve steekproef;
- Voor gewasschade en economische schade aan varkensbedrijven (AVP, KVP, MKZ) die wordt veroorzaakt door wilde zwijnen moet vooraf duidelijk zijn hoe deze wordt vergoed. Het is een zaak van de landbouw, provincies en grondeigenaren en grondgebruikers om hier vooraf invulling aan te geven;
- De aanwezigheid van wilde zwijnen mag de duurzame instandhouding van (lokale) populaties plant- en diersoorten niet in gevaar brengen;
- Verkeersveiligheid en wegendichtheid: snelwegen zullen op gevaarlijke locaties moeten worden uitgerasterd en op provinciale wegen zijn effectieve signalering en verkeer beperkende maatregelen gewenst aanvullend op het populatiebeheer. Alle betrokken partijen (FBE's, WBE's, grondeigenaren, -gebruikers, (natuur)beheerders, overheden en jagers) moeten zich inzetten in het geven van voorlichting om daarmee niet alleen draagvlak te creëren, maar ook om mensen te leren hoe met wild om te gaan (niet voeren (hou wild wild), noodzaak van afschot, etc.).
- Aanwijzing via art. 67 Ff-wet, waarmee in het nulstandgebied de jachthouder een wild zwijn in zijn eigen jachtveld te allen tijde mag schieten (en dus ongeacht grondgebruikersverklaring)
- Overwogen moet worden of het wild zwijn op de wildlijst geplaatst kan worden.

Nulstandbeleid edelhert en damhert

De Jagersvereniging heeft het volgende standpunt voor edelhert en damhert:

- Uitbreiding van leefgebieden van edelherten en damherten is regionaal goed mogelijk op die plaatsen waar voldoende maatschappelijk draagvlak bestaat. Populaties herten zijn goed beheerbaar, breiden zich slechts langzaam uit en zijn niet risicovol vanuit het perspectief van dierziekten
- Voor herten geldt dat in gedooggebieden alleen lage standen (<1/100 hectare) acceptabel zijn (gebaseerd op min. 5000 ha gebied)
- Voor herten is buiten leefgebieden steekproefsgewijze bemonstering op besmettelijk dierziekten noodzakelijk.
- Het voorstel is het edelhert op de wildlijst te plaatsen.

Overwegingen

1. De migratie naar Nederland van edelhert en wild zwijn vanuit Duitsland en België is in lijn met de uitbreiding van grote grazers in Europa. Dit proces van migratie is continu.
2. De aanwezigheid van grofwild heeft in lage dichtheden een positieve betekenis op natuur, cq biodiversiteit, en op de beleving daarvan. Hoge dichtheden of niet beheerde populaties leiden in cultuurlandschappen tot grote schade en negatieve effecten.
3. Nulstandgebieden zijn door afwezigheid van grofwild niet ingericht voor het verblijf van herten en zwijnen. Daardoor zal al snel schade optreden. Ze zijn intensief doorsneden met wegen, er komt op grote schaal landbouw voor met intensieve veehouderijen, schadegevoelige gewassen en er zijn veel kwetsbare natuur- en cultuurwaarden. Dat maakt beheer van grofwild noodzakelijk.
4. Door de mobiliteit en ander gedrag is het effectief beheren van populaties grofwild alleen mogelijk wanneer alle grondeigenaren zich hiervoor inspannen
5. Het gedrag en de verspreiding van wilde zwijnen in nulstandgebieden is sterk afwijkend van dat in de leefgebieden Veluwe en Meinweg. Door de grotere voedselrijkdom, het ontbreken van rasters en het versnipperde en kleinschaliger grondbezit, zijn wilde zwijnen mobieler en minder zichtbaar en voorspelbaar. Door de voedselrijkdom zijn anders dan in de huidige leefgebieden wilde zwijnen minder afhankelijk van mast van eikels en beukenootjes. Dat maakt het vrijwel onmogelijk om een nulstandbeleid strikt te handhaven.
6. Het natuur- en landschapsbeleid richt zich op ontsnippering van natuur en landschap. Het inrichten van landschappen met een veelheid aan rasters en hekken om schadelijke effecten van grofwild te beperken is daarmee in tegenspraak. Bovendien betekent grootschalige aanleg van rasters ook versnippering van leefgebieden voor andere beschermde diersoorten.
7. Bij landbouwbedrijven is er zorg over de komst van wilde zwijnen i.v.m. mogelijke verspreiding van de besmettelijke dierziekten MKZ, KVP en AVP. Daarnaast speelt gewasschade aan mais, aardappelen en grasland een rol. Ook herten kunnen schade aanrichten aan gewassen. Verspreiding van besmettelijke dierziekten door herten lijkt minder waarschijnlijk omdat veel nulstandgebieden al reewild herbergen.
8. Er is een directe relatie tussen de dichtheid aan grofwild en het aantal aanrijdingen. Dat betekent dat hoge wildstanden leiden tot toename van het aantal verkeersongevallen. Aanrijdingen met herten en wilde zwijnen leveren zwaardere ongevallen op met meer schade en letsel. Alleen bij lage dichtheden is dit risico aanvaardbaar en beheer van populaties is daarvoor noodzakelijk.
9. In de huidige nulstandgebieden komt veel kwetsbare natuur voor in kleine populaties. Het is Rijks- en provinciaal beleid om deze biodiversiteit te behouden en te versterken en genetische erosie van beschermde soorten te beperken. Wilde zwijnen zijn in staat om deze kwetsbare populaties grote schade toe te brengen of te vernietigen. Dat kan gaan om blauwgraslanden, stinzenflora, populaties reptielen en amfibieën, grondbroeders en voedselarme poelen en andere kwetsbare wateren.